УЗЭКЪУЭТМЭ — УЛЪЭЩЩ!

1924 гъэм жэпуэгъуэм (октябрым) и 12 лъандэрэ къыдокI

Черкес хэку

№16 (13878)

2024 гъэ, гъатхэпэм (мартым) и 7, махуэку

Распространяется по подписке

Газета учреждена Народным Собранием (Парламентом) и Правительством Карачаево-Черкесской Республики
Газетыр къыдэзыгъэкIыр Къэрэшей-Черкес Республикэм и ЦIыхубэ ЗэIущIэмрэ (Парламентымрэ) Правительствэмрэщ

И уасэр соми 3-щ

Хъуэхъу

Бзылъхугъэ лъапIэхэ!

Ди гум къыбгъэдэкIыу дывохъуэхъу бзылъхугъэхэм я Къэралыбэ Махуэм и щIыхькIэ!

Гъатхэ махуэщIхэм я пэублэ мы махуэр фэ дунейм къытефхьэ гъащIэщIэм, щIэрэщIэныгъэм, дахагъэмрэ зэгурыIуэныгъэмрэ я нагъыщэщ. Къалэн зэхуэмыдэхэр дэзых, унагъуэ жьэгур хъума хъунымкIэ, унагъуэм хуабагъэр, гулъытэмрэ зэкъуэтыныгъэмрэ щызыхъумэ, щIэблэр гъэсэнымкIэ, нэгъуэщI куэдымкIи жэуаплыгъэ хэха зыхь бзылъхугъэр игъэлъэпIэнращ мы махуэщIым и купщIэр.

Псэемыблэжыныгъэм, тегушхуэныгъэм, бэшэчагъым, IэщIагъэ зэфIэкI лъагэхэм фэ фарищапхъэщ. Уасэншэщ жылагъуэм и зыужьыныгъэм, Къэрэшей-Черкесым, IуэхущIапIэ, къулыкъущIапIэ, сыт хуэдэ къудамэми фи хэлъхьэныгъэр. Фэ гуащIэдэкI ехъулIэныгъэ лъагэхэм фыхуносыф, жылагъуэ зэщIэхъееныгъэхэм жыджэру фыхэтщ, фыжэрдэмщIакIуэ жанщ. Тевгъэгушхуэу, щыпкъэу факъуэтщ СВО-м щыIэ фи Iыхьлы-гъунэгъу зауэлIхэм. ФIыщIэ фхудощI абы папщIэ!

ПщIэ зыхуэтщI бзылъхугъэхэ! Ди анэ угъурлыхэ, анэшхуэхэ, щхьэгъусэхэ, пхъухэ, шыпхъухэ, лэжьэгъухэ, акъылэгъухэ! Мы махуэщIым ди гум къыбгъэдэкI хъуэхъухэр фхудогъэфащэ: фи щIэдзэныгъэ къэс ехъулIэныгъэ щызыIэрывгъыхьэну, гулъытэрэ дэIэпыкъуныгъэрэ фыщымыщIэну, псалъэкIи IуэхукIи зыкъыфщIагъакъуэу фи Iыхьлы-гъунэгъухэр къыфкъуэтыну! Фи IуэхущIафэ угъурлы псоми папщIэ — ФIыщIэ!

Лъагъуныгъэ, псэ тыншыгъуэ, псэхугъуэрэ унагъуэ берычэтрэ, узыншагъэ, насып, гукъыдэж!

ТЕМРЕЗОВ Рэшид,
Къэрэшей-Черкес Республикэм и Iэтащхьэ

ИВАНОВ Александр,
КъЧР-м и ЦIыхубэ ЗэIущIэм (Парламентым) и тхьэмадэ

АРГУН Мурат,
КъЧР-м и Правительствэм и тхьэмадэ

ПщIэ зыхуэсщI ди бзылъхугъэхэ!

Фи гъатхэ махуэщIымкIэ — бзылъхугъэхэм я Къэралыбэ МахуэмкIэ, мартым и 8-мкIэ сывохъуэхъу!

Сыт щыгъуэ зэмани, бзылъхугъэм и фIыгъэкIэ, цIыхухъур нэхъыфI зэрыхъуным хущIокъу, лIыхъужыгъэ зэрахьэу, мамырыгъэр яхъумэу къокIуэкI.

ФIыщIэрэ пщIэрэ яхузощI ди бзылъхугъэхэм я акъылыфIагъым, яхэлъ шыIэныгъэм, ябгъэдэлъ гуапагъэмрэ гу щабагъэмрэ папщIэ.

Сывохъуэхъу узыншагъэ быдэ фиIэну, фи унагъуэхэм лъагъуныгъэрэ зэIузэпэщыныгъэрэ илъыну! Гъатхэ гукъыдэжым Тхьэм зэи фыщимыгъащIэкIэ!

КЪЭЗЭНОКЪУЭ Кърым,
УФ-м и Федеральнэ ЗэIущIэм ФедерацэмкIэ и Советым Къэрэшей-Черкесым къыбгъэдэкIыу хэт сенатор

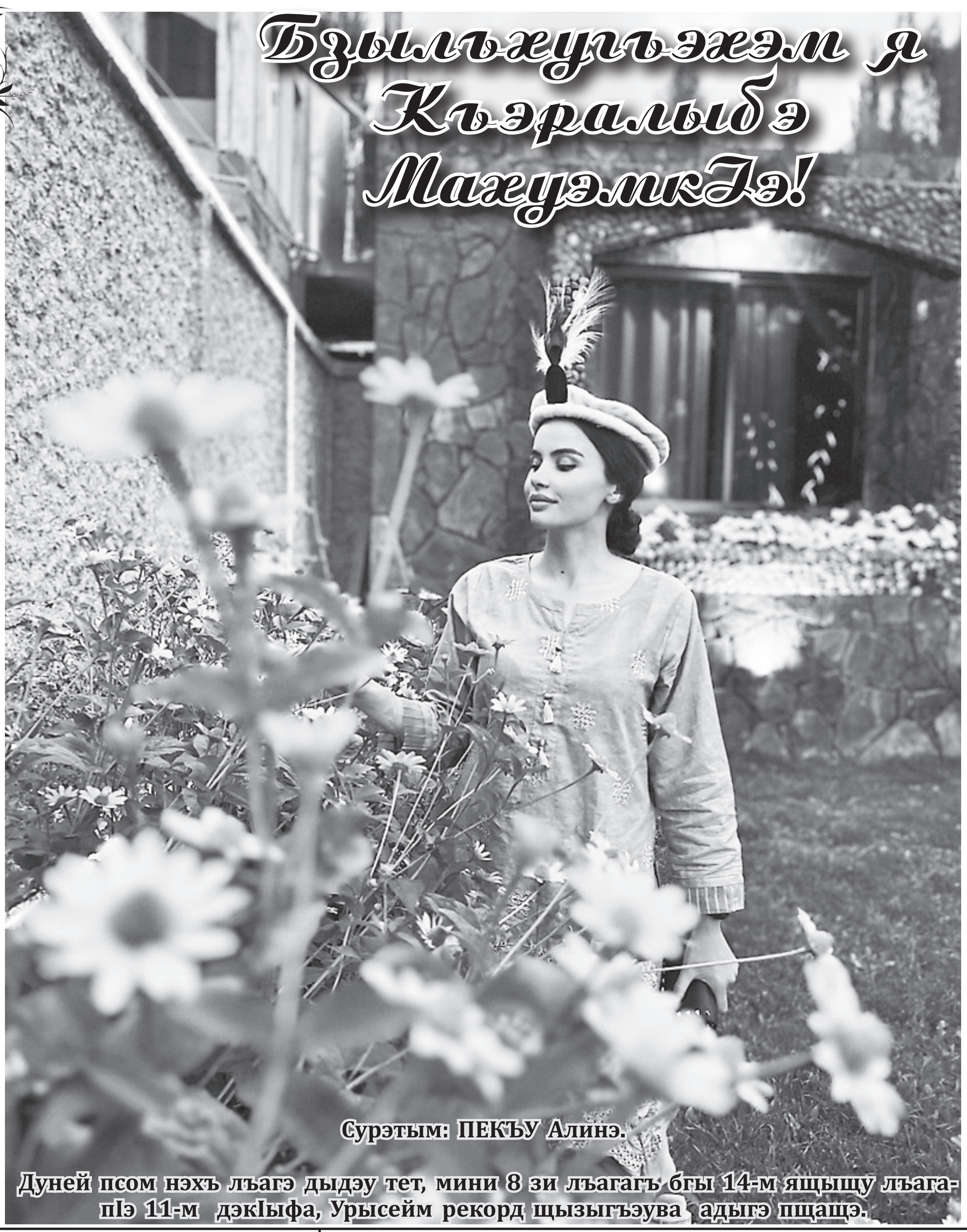

Сурэтым: ПЕКЪУ Алинэ.

Дуней псом нэхъ лъагэ дыдэу тет, мини 8 зи лъагагъ бгы 14-м ящыщу лъагапIэ 11-м дэкIыфа, Урысейм рекорд щызыгъэува адыгэ пщащэ.

Зыхуэгъэзэныгъэ кърикIуэу

ПУТИН Владимир:

«Дызыунагъуэшхуэщ!»

УФ-м и Федеральнэ ЗэIущIэм хабзэ хъуауэ хуигъакIуэ Зыхуэгъэзэныгъэр ди къэралым и Президент Путин Владимир мазаем (февралым) и 29-м ищIащ.

Путин Владимир абдеж щигъэбелджылащ къэкIуэну илъэсихым зэлэжьыпхъэ Iуэхугъуэхэмрэ къалэн нэхъыщхьэхэмрэ. Абы къызэщIиубыдащ къэралым зэрызиужьыфыну лъэныкъуэ псори.

Зыхуэгъэзэныгъэм IупщIу къыхощ ди къэралым и щытыкIэр мы зэманым зыхуэдэр, дуней псом щиIэ увыпIэр, щIыналъэ унафэщIхэм яхуигъэув къалэнхэр. Псори зыхуэунэтIар сыт и лъэныкъуэкIи ехъулIэныгъэ зэрыдиIэнращ.

Зыхуэгъэзэныгъэр хуэгъэзащ цIыхухэм я щыIэкIэ-псэукIэр нэхъыфI зэрыхъуным. Апхуэдэу, ар тещIыхьащ 2030 гъэ пщIондэ Урысейм псэукIэр щегъэфIэкIуэным, экономикэ шынагъуэншагъэм, социальнэ Iуэхухэм, щIыуэпсыр хъумэным, ухуэныгъэмрэ гъуэгухэмрэ зегъэужьыным. Абы и купщIэщ Президентым къыхигъэща мыпхуэдэ и псалъэхэр: «Дэ гъащIэр къыхыдох. Псори щIэтщIэр цIыхумрэ унагъуэмрэ зыми и жыIэм щIэмыт щIыналъэ хуитым зыхуей щыхуэзэу щыпсэун папщIэщ».

↱ 3

Зыужьыныгъэ

КхъухьлъатэтедзапIэ

Къэрэшей-Черкесым и министрхэр, хэгъуэгум и Правительствэм и тхьэмадэ Аргун Олег щIыгъуу, хэтащ гъэ кIыхьагъым лажьэ «Архъыз» курортыр транспорт IэмалхэмкIэ Iэгъуэ щIыным теухуа зэIущIэм. Ар иригъэкIуэкIащ Урысей Федерацэм экономикэ зыужьыныгъэмкIэ и министрым и къуэдзэ Назаров Сергей.

Хэплъахэщ Къэрэшей-Черкесым и щIыналъэм транспорт инфраструктурэ проектхэр щыгъэзэщIэным епха упщIэхэм.

КъЧР-м и Правительствэм и тхьэмадэр къытепсэлъыхьащ республикэм щаухуэну кхъухьлъатэтедзапIэм и проектыр зэрызэхалъхьэнур зэрагъэбелджылам.

Ди корр.

Унагъуэмрэ динымрэ

Черкесск къалэм щекIуэкIащ унагъуэм и Илъэсым теухуа, «Крепкая семья — основа здорового общества» зи фIэщыгъэцIэ Iэнэ хъурей зэIущIэ.

Къалэн нэхъыщхьэхэр

Абы хэтащ УФ-м и Президентым деж щылажьэ, къэралкIуэцI политикэмкIэ Управленэм дин зэгухьэныгъэхэм зэпыщIэныгъэ ядэIыгъынымкIэ и Департаментым и унафэщI Ерёмин Евгений, УФ-м и президентым и полномочнэ лIыкIуэу СКФО-м щыIэм и дэIэпыкъуэгъу Валиев Айдэмыр, Ищхъэрэ Кавказым щыпсэу муслъымэнхэм я Координационнэ купсэм, КъЧР-м и ДУМ-м я тхьэмадэ, дин зэгухьэныгъэхэм зэпыщIэныгъэ ядэIыгъынымкIэ къэралым и Президентым егъэщIылIа Советым хэт Бердиев хьэжы Исмэхьил, Пятигорскрэ Черкесскрэ я архиепископ Феофилакт, Ищхъэрэ Кавказым и къэрал, дин IуэхущIапIэхэм я лIыкIуэхэр, республикэм и къалэхэмрэ районхэмрэ я администрацэхэм я Iэтащхьэхэр.

КъЧР-м и Iэтащхьэ Темрезов Рэшид къыбгъэдэкIыу «Iэнэ хъурей»-м хэтхэм захуигъэзащ республикэм и Правительствэм и тхьэмадэм и къуэдзэ Чеккуев Хъызыр.

ЗэIущIэм хэтахэр тепсэлъыхьащ зэманым и зэхъуэкIыныгъэхэм къыдэкIуэу, унагъуэ фIыгъуэхэр, уасэншэ хабзэфIхэр хъума зэрыхъуну Iэмалхэмрэ кIуэрабгъухэмрэ. Къыхагъэщащ апхуэдэ лэжьыгъэшхуэм диным и къалэнхэр зэрымымащIэр. Унагъуэмрэ ислъам динымрэ зэрызэпхам, анагъэмрэ сабиигъуэмрэ, щIэблэщIэм и гъэсэныгъэфIым теухуауэ щытащ къэпсэлъэныгъэ зыбжанэ.

«Iэнэ хъурей»-м и кIэухыу къэпщытэжыныгъэхэр ящIащ, ягъэнэIуащ къалэн нэхъыщхьэхэр.

ЗэIущIэр къызэрагъэпэщащ КъЧР-м и Правительствэмрэ ДУМ-мрэ, Пятигорск къэрал университетымрэ Къэрэшей-Черкес ислъам университетымрэ я дэIэпыкъуныгъэ хэлъу.

Ди корр.

«Россия» гъэлъэгъуэныгъэ-форум / ВДНХ

Ди стендым и хьэщIэхэр

ВДНХ-м къыщызэрагъэпэща «Россия» Къэралыбэ гъэлъэгъуэныгъэ-форумым щекIуэкIащ хыхьэхэкI Iуэхум и Махуэр. Къэрэшей-Черкесым и стендым къыбгъэдыхьэри, еплъащ УФ-м и Правительствэм и тхьэмадэм и япэ къуэдзэ Белоусов Андрей.

Хэгъуэгум и экспозицэм хьэщIэр щагъэгъуэзащ Къэрэшей-Черкесым и Правительствэм и тхьэмадэм и къуэдзэ Поляков Евгенийрэ Къэрэшей-Черкесым экономикэ зыужьыныгъэмкIэ и министр Езауэ Артуррэ. Ахэр къытепсэлъыхьащ хыхьэхэкI IэнатIэм, хэгъэщхьэхукIауэ, туризмэм, промышленностым, мэкъумэш хъызмэтым республикэм щызыIэригъыхьа ехъулIэныгъэхэм.

Зэрытрагъэчынащи, 2023 гъэм Къэрэшей-Черкесым и хыхьэхэкI цIыкIумрэ ику итымрэ щылажьэхэм я бжыгъэр процентри 10-кIэ хэхъуащ икIи нэсащ цIыху мин 52-м. ХыхьэхэкI цIыкIумрэ ику итымрэ я предприятэхэри проценти 9-кIэ хэхъуащ, мин 12,9-м нэсащ.

Ди корр.

ЩIалэгъуалэ фестиваль

IуэхуфIхэм я къежьапIэ

КъЧР-м и Iэтащхьэ Темрезов Рэшид:

«Зэчий зыбгъэдэлъ, гупсысэкIэ къызэрымыкIуэ зиIэ, зи мурадым ерыщу хуэкIуэ, хъуэпсапIэ инхэр зиIэ щIалэгъуалэ — фэращ ди къэкIуэнур — дуней псом и къэкIуэнур зэлъытар.

А зэхыхьэ телъыджэм къэрали 190-м къикIа цIыху мин 20 зэхуишэсащ. Ди къэралым и лIыщхьэм и жэрдэмкIэ зэхаша ЩIалэгъуалэ зэхыхьэ иныр, Урысейм къинэмыщIа дэнэт здыщекIуэкIыфынур?!

Шэч хэмылъу, а фестивалым кърихьэлIахэр зэрыцIыху къудеи мыхъуу, щхьэж къызыхэкIа лъэпкъым и щэнхабзэкIэ щызэдэгуэшэнущ, ар зыужьыныгъэм и лъабжьэ, дунейм къыщхьэпэн IуэхуфIхэм къежьапIэ яхуэхъунущ», — щитхащ Темрезов Рэшид и телеграм каналым.

Зыгъэхьэзырар
ЩОМАХУЭ Залинэщ

Хэхыныгъэм хуэкIуэу

ЯгъэнэIуа пщэрылъхэм тету

Урысей Федерацэм и Президентыр хэхыным хуагъэнэIуа гъатхэпэм и 15-17 махуэхэм къэнэжа щIагъуэ щыIэкъым. Абы хуэкIуэу лэжьыгъэшхуэ зэфIэха хъуащ, ауэ иджыри зэнагъэсын, зыкIэлъыплъыжын хуей Iуэхухэр хэхыпIэ участкэхэм яIэщ.

Абыхэм теухуауэ, я Iуэхухэр зыIутым дыщегъэгъуазэ Хьэбэз район ТИК-м и пашэ Къумыкъу Ларисэ.

— «Мобильный избиратель» Iэмал къулейр мы гъэм нэхъыбэу къагъэсэбэп хуэдэщ. Дауэ щыт Хьэбэз районым деж а Iуэхур?

— ЦIыхур здыщIэтхам пымылъу, хэхыгъуэ махуэм здэщыIэм, здыщыпсэум деж Iэ щиIэтынымкIэ Iэмал хьэлэмэтщ «Мобильный избиратель» Iэмалыр. Мы гъэм щIышылэм и 29-м едгъэжьауэ йокIуэкI «Мобильный избиратель» IэмалымкIэ лъэIу тхылъхэр къэщтэныр. Ар гъатхэпэм и 11-м нэгъунэ зэпымыуэ дгъэкIуэтэну лэжьыгъэщ. Мобильнэ IэмалхэмкIэ Iэ зыIэтыну хуейм къызыхихын иIэщ: и къалэныр щызэфIигъэкIыфынущ МФЦ-м, ТИК-м, «Госуслуги» порталым. Гъатхэпэм и 6-м щегъэжьауэ УИК-хэм дежи апхуэдэ лэжьыгъэр щекIуэкIынущ. Мы пIалъэм ехъулIэу (гъатхэпэм и 4-м) нэрыбгэ 1755-м къагъэсэбэпагъэхэщ «Мобильный избиратель» Iэмалыр икIи я лъэIу тхылъхэр апхуэдэу къатащ.

Ар тыншщ икIи псынщIагъуэщ, хэхакIуэм и зэманыр къыхудэзыгъахуэщ.

↱ 4

Ухуэныгъэхэр

Къуажэм и еджапIэр

Капитальнэ зэгъэзэхуэжыныгъэм и ужь къызэIуахыжащ Прикубан районым хыхьэ Пристань къуажэм и еджапIэр.

ЕджапIэ унэр зыхуей хуагъэзащ Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир ищIа пщэрылъым ипкъ иту ягъэлажьэ «Модернизация школьных систем образования» проектым и къэухьхэм иту.

ГуфIэгъуэ дауэдапщэм хэтащ КъЧР-м егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмрэкIэ и министр Кравченко Иннэ, Прикубан район администрацэм и Iэтащхьэ Семенов Ахъмэт, къуажэдэсхэр.

Къэрэшей-Черкесым и Iэтащхьэ Темрезов Рэшид Урысей Федерацэм и Президент Путин Владимир иджыблагъэ зэрыщигъэгъуэзамкIэ, модернизацэ программэм и къэухьхэм иту, Къэрэшей-Черкесым щызэрагъэзэхуэжагъэхэщ еджапIэ 45-рэ.

ЗЕКIУЭЛI Хьэмыщэ

Туризм

Пасэрей лъэужьхэр

«Пасэрей цивилизацэхэм я лъэужьым ирикIуэу» фIэщыгъэцIэм щIэт Къэрэшей-Черкес хэгъуэгу зекIуапIэхэр Лъэпкъ турист лъагъуэу къалъытащ.

Ар хуэунэтIащ республикэм зыгъэпсэхуакIуэ къакIуэхэр абы и тхыдэ Iэужьым нэIуасэ хуэщIыным, Къэрэшей-Черкесым имызакъуэу, Кавказым щыпсэу лъэпкъхэм я зыужьыныгъэм лъабжьэ хуэхъуа пасэрей щэнхабзэр хьэщIэхэм ягъэцIыхуным.

Туристхэм хухаха лъагъуэр зэхэту километр 715-рэ мэхъу. Ар илъэс хъурейкIэ зэрылажьэм и фIыгъэкIэ гъэм и сыт хуэдэ зэманми ущызекIуэну Iэмал щыIэщ.

«Пасэрей цивилизацэхэм я лъэужьым ирикIуэу» лъэпкъ лъагъуэ зекIуапIэр Черкесск къалэм щыщIедзэри Карачаевск къалэм, Учкулан, Архъыз, Али-Бэрдыкъуэ къуажэхэм Хьэбэз пхыкIыу макIуэри, Черкесск къегъэзэж.

БЕМЫРЗЭ Залинэ

УхуэныгъэщIэхэр

Лъэпкъ проектхэр ягъэзащIэкIэрэ, 2024 гъэм социальнэ мыхьэнэ зиIэ IуэхущIапIи 155-рэ яухуэнущ е зэрагъэзэхуэжынущ.

Iуэхум щрипсэлъащ КъЧР-м и Правительствэм и тхьэмадэ Аргун Мурат я пашэу ди республикэм проект лэжьыхэмкIэ щыIэ Советым иригъэкIуэкIа зэIущIэм.

Абы хэлэжьыхьащ КъЧР-м и Правительствэм хэтхэр, къалэхэмрэ районхэмрэ я администрацэхэм я Iэтащхьэхэр.

ЗэIущIэм къыщапщытэжащ 2023 гъэм лъэпкъ проектхэр ди республикэм зэрыщагъэзэщIар, мы илъэсым ящIын хуейхэми ирипсэлъащ.

Апхуэдэу, 2024 гъэм ди хэгъуэгум ухуэныгъи 155-рэ щIэуэ щащIын хуейуэ е зэрагъэзэхуэжыну къапэщылъщ.

Ухуэныгъэхэр зэпха Министерствэхэм я унафэщIхэр нэхъ убгъуауэ къытепсэлъыхьащ проект унэтIыныгъэхэм.

Аргун Мурат проектхэм я унафэщIхэм яхуигъэуващ лэжьыгъэхэр гъэзэщIэныр, абы епха Iуэхугъуэхэр къызэгъэпэщыныр я нэIэм щIагъэтыну. ЯжриIащ ухуэныгъэ-зэгъэзэхуэжыныгъэ лэжьыгъэхэр, Iэмал имыIэу, къыщыгъэлъэгъуа пIалъэм зэфIагъэкIын хуейуэ.

КъЧР-м и Iэтащхьэмрэ и Правительствэмрэ я пресс-къулыкъу